

Gál Csaba ny. mk. ezredes:

KATONAI ÉS HADITECHNIKAI HÍREK, INFORMÁCIÓK A NAGYVILÁGBÓL

OROSZORSZÁG TOVÁBBI RAKÉTAHAJTÓMŰVEKET EXPORTÁL AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBA

Az orosz Enyergomas vállalatnál 2019 októberében az amerikai Pratt & Whitney, a United Launch Alliance (ULA) és a NASA szakemberei két héten keresztül vizsgálták három RD–180 típusú rakétahajtóművet, azok tartalék alkatrészeit, szerszámkészletét és dokumentációját, mielőtt aláírták a hajtóművek átvételi jegyzőkönyvét.¹ Előzőleg 2019 júniusában az Amerikai Egyesült Államokba már leszállítottak három ilyen hajtóművet – ezzel az exportált egységek száma elérte a 116-ot –, melyeket a Lockheed Martin vállalatnál az Atlas V típusú hordozórakéták első fokozatába építenek be. Jelenleg az Atlas V az egyetlen amerikai hordozórakéta, amely 8900 kg hasznos terhet is képes geostacionárius átmeneti pályára,² 18 850 kg-ot pedig alacsony Föld körüli pályára juttatni. 1999 óta az Atlas III (2000–2005 között)³ és az Atlas V (2002-től)⁴ hordozórakéták az RD–180 típusú főhajtóművel már legalább 86 alkalommal juttattak terhet Föld körüli pályára. Az amerikai Szenátus néhány évvel ezelőtt – amikor az ország gazdasági szankciókat vezetett be Oroszországgal szemben – megtiltotta az RD–180-as hajtóművek importját. Ez a lépés visszavetette az amerikai űrtevékenységet, mire a Szenátus ismét, legalább 2022-ig engedélyezte a további beszerzést.

UKRAJNA 2020-BAN A GDP 3%-ÁT TERVEZI VÉDELEMRE KÖLTENI

Andrij Zahorodnyuk ukrán védelmi miniszter szerint minisztériumának költségvetése 2020-ban eléri a GDP 3%-át, ami a függetlenség óta a legnagyobb költségvetést jelenti.⁵ A növekedés majdnem az összes tételt érinti. Elmondása szerint Ukrajna 2020. évi költségvetési tervezetében a nemzetbiztonsági és védelmi kiadásokra 245,8 milliárd hrivnyát⁶

¹ Russia to Export RD-180 Rocket Engines For USA's Atlas Rockets. Defense World, 25. 10. 2019. https://www.defenseworld.net/news/25721/Russia_to_Export_RD_180_Rocket_Engines_For_USA_s_Atlas_Rockets#.XbchaGetqUk (Letöltés időpontja: 2019. 10. 28.)

² Az elnyújtott ellipszis alakú pálya földközeli pontja kb. 200 km magasan, míg a földtávolsági pontja a geostacionárius pálya magasságában, 35 786 km-en van.

³ Space Launch Report: Atlas III Data Sheet. <https://www.spacelaunchreport.com/atlas3.html> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 19.)

⁴ Space Launch Report: Atlas 5 Data Sheet. <https://www.spacelaunchreport.com/atlas5.html> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 19.)

⁵ „The Defense Ministry's budget for 2020 should be the largest since Ukraine's independence” – Andrij Zagorodnyuk, 05. 11. 2019. <http://www.mil.gov.ua/en/news/2019/11/05/the-defense-ministrys-budget-for-2020-should-be-the-largest-since-ukraines-independence%E2%80%9D-andriy-zagorodnyuk/> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

⁶ 1000 UAH = 37,57 EUR; 1 UAH = 11,78 HUF. https://hu.coinmill.com/EUR_UAH.html; https://hu.coinmill.com/HUF_UAH.html (Letöltések időpontja: 2019. 11. 22.)

terveznek, ami a GDP 5,45%-a, és lehetővé teszi a stratégiai tervezési dokumentumokban meghatározott követelmények teljesítését. A növekedés 2019-hez képest 33,8 milliárd UAH, arányaiban 16%. A Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács november 2-i iránymutatása szerint 135,5 milliárd UAH (a GDP 3%-a) megy a védelemre és 110,3 milliárd UAH (2,45%) a biztonsági kiadásokra. A Védelmi Hírszerző Igazgatóság költségvetése 3,5 milliárd UAH lesz. Zahorodnyuk kiemelte, hogy a Védelmi Minisztérium fő prioritásai nem változnak: az infrastruktúra fejlesztése, a haderő eszközeinek és felszerelésének korszerűsítése, valamint a NATO-tagság eléréséhez szükséges képességek létrehozása.

VAJON HASZNOSAK A KÖZÖS VÉDELMI BESZERZÉSEK A BALTI ÁLLAMOK SZÁMÁRA?

Elsőre úgy tűnik, hogy a balti államok védelmi fejlesztéseit közös beszerzésekkel végrehajtani egyszerű feladat.⁷ Lettország, Észtország és Litvánia nemzeti érdekei történelmileg is közösek, jelenleg pedig mindhárman Oroszország által érzik fenyegetve magukat. Védelmi költségvetéseik viszonylag alacsonyak, a közös és így nagyobb volumenű megrendelések pedig általában alacsonyabb beszerzési árakat eredményeznek, és a fenntartási költségek is alacsonyabbak lehetnek. A valóság azonban egy kicsit más. Janis Garisons, a lett védelmi államtitkár szerint helytelen az a feltételezés, hogy a közös beszerzés nagyon megéri. Ez a módszer kifizetődő lőszer, kézi fegyverek, ABV-felszerelések vásárlása esetén. A nagyobb és drágább eszközök esetében azonban a háromoldalú koordináció jogi és logisztikai szempontból, hozzátevé az anyagi nehézségeket is, már nem olyan egyszerű. Ráadásul a három kis ország együttes rendelése sem igazán vehető össze egy nagyobb NATO-tagállam által vásárolt mennyiséggel. Giedrimas Jeglinskas, a litván védelmi miniszter helyettese szerint a nagyobb, drágább védelmi eszközök közös, többnemzeti beszerzése nem lehet észszerű megoldás a balti államok számára. A kisebb volumenű közös beszerzések – mint például aknák Észtországgal és gázmaszkok Lettországgal – sikeresek voltak, viszont az egyes országok védelmi költségvetéseinek a szinkronizálása nehéz feladat. Kusti Salm, az észt kormány Védelmi Beruházási Központjának igazgatója szintén a védelmi költségvetések összehangolását tartja a legnagyobb kihívásnak a beszerzési együttműködés terén.

HORVÁTORSZÁG TOVÁBBI BLACK HAWK HELIKOPTEREKET VÁSÁROL

Az Amerikai Egyesült Államok kormánya 2018 őszén arról döntött, hogy két UH–60M Black Hawk típusú új építésű helikoptert adományoz mintegy 50 millió dollár értékben Horvátországnak.⁸ A helikopterek leszállítása 2020-ban várható, azokat a különleges erők kapják az annak megfelelő felszereltséggel. A horvát fél 2019 júliusában jelezte az amerikai félnek, hogy szeretné a Black Hawk-flottát 10 darabosra felfejleszteni. 2019. október 31-én az amerikai Kongresszus megkezdte az engedélyezési eljárást, hogy a külföldi katonai eladások

⁷ Aaron Metha: Does major joint military procurement really work in the Baltics? Defense News, 27. 10. 2019. <https://www.defensenews.com/global/europe/2019/10/28/does-major-joint-military-procurement-really-work-in-the-baltics/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 28.)

⁸ Ivana Smilović: USA donates two Black Hawk helicopters to Croatia. The Dubrovnik Times, 12. 10. 2018. <https://www.thedubrovniktimes.com/news/croatia/item/5437-usa-donates-two-black-hawk-helicopters-to-croatia> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 20.)

(FMS⁹) keretében Horvátország két helikoptert és kapcsolódó eszközöket, szolgáltatásokat vásárolhasson mintegy 115 millió dollár értékben.¹⁰ Ebből 38 millió a két helikopter, míg 77 millió a tartalék alkatrészekre és különböző berendezésekre megy el, melyek majd a további helikopterek üzemben tartását hosszabb időre biztosíthatják. A két újabb helikoptert a gyártó standard felszereltséggel szállítja, a tervezett leszállítási időpontjukról egyelőre nincs információ.

IRÁN ÖNÁLLÓ HADITECHNIKAI FEJLESZTÉSEI

Az Irán elleni szankciók miatt az ország haditechnikai szakemberei magukra vannak utalva, ha a hadsereg eszközeit korszerűsíteni, eszközparkját frissíteni szeretnék a változó követelményeknek megfelelően.¹¹ Az elmúlt években olyan fegyverek, eszközök kifejlesztése történt meg, melyek eredetiségük, egyszerűségük és funkcióik miatt felkeltették a külföldi szakemberek figyelmét. Többet közülük bevetettek Szíriában és Irakban, melyek hatékonysága meglepte a nyugati szakértőket. Teherán az oroszországi MAKS-2019 nemzetközi haditechnikai kiállításon bemutatta a Mobin elnevezésű sugárhajtású drónt és a hajtóművének eredeti méretű makettjét. Jemeni katonai szakértők szerint a húti lázadók szeptemberben valamilyen „házi gyártású” drónokkal támadták a szaúdi olajmezőket, melyekben korábban nem látott típusú hajtóművek voltak. A megtámadott olajmező jemeni területről nem érhető el az iráni drónnal, viszont Irán területéről a célterület a Mobin hatótávolságán (450 km) belül van. A Mobin hatásos radarkeresztmetszete – Irán szerint – mindössze 0,1 m², vagyis elég nehezen észlelhető a cél megközelítésekor. Teherán 2019 augusztusában bemutatta a Bavar-373 légvédelmi rakétarendszert, melyet azt követően fejlesztett ki, hogy nem sikerült Oroszországtól megvásárolnia az Sz-300-as rendszert, amely – orosz értékelés szerint – alulmarad az iránnal szemben. Iránban kifejlesztettek egy 6×6 kerékképletű, aknákkal szemben is védett páncélozott járművet és egy 4×4 kerékképletű golyó és repeszálló katonai járművet. A Heidar-1 projekt keretében hat különféle személyzet nélküli járművet is bemutatott egy októberi fegyverbemutatón. A júniusban bemutatott Hordad-15 légvédelmi rendszer állítólag képes a lopakodó technikával készült légi célokat 85 km távolságban felderíteni és 45 km-től megsemmisíteni. A 4 kg-os Farpad felderítődrón kézből indítható, hatótávolsága 20 km, repülési időtartama 45 perc.

A BRIT KORMÁNYZATI KOMMUNIKÁCIÓS KÖZPONT DÖNTŐ SZEREPET JÁTSZOTT A KUBAI VÁLSÁGBAN

Az Anglia északkeleti partvidékén található Scarborough városában az egyik brit titkoszolgálat, a Kormányzati Kommunikációs Központ (GCHQ) üzemeltet egy betonbunkerban kiépített lehallgató/megfigyelő bázist, amely jelentős szerepet játszott az 1962-es kubai

⁹ Foreign Military Sales.

¹⁰ Igor Tabak: BREAKING NEWS – RH kupuje dodatne Black Hawk helikoptere! Obrana i sigurnost, 31. 10. 2019. <https://obris.org/hrvatska/breaking-news-rh-kupuje-dodatne-black-hawk-helikoptere/> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

¹¹ Aishwarya Rakesh: Unconventional Military Hardware from Iran. Defense World, 12. 10. 2019. https://www.defenseworld.net/feature/37/Unconventional_Military_Hardware_from_Iran#.XchoametqUk (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

rakétaválságban.¹² A bázis egyik fontos feladata volt a hidegháború éveiben, hogy figyelemmel kísérje a szovjet hadi- és kereskedelmi flotta hajóinak mozgását, tevékenységét az Atlanti-óceán északi térségében. 1962. október 16-án Kennedy elnök bejelentette, hogy a szovjetek titokban nukleáris töltetű rakétákat szállítanak Kubába, egyúttal tengeri blokádot rendelt el a szigetország körül, hogy megakadályozza a hajók kikötését. Ekkor néhány szovjet hajó már úton volt a szállítmányokkal. A Scarborough-ban dolgozó szakembereknek a rutinfeladataik végrehajtása során sikerült a nukleáris tölteteket szállító hajók rádióadásait is megfejteniük, így tudomást szereztek helyzetükről és haladási irányukról. Ezek ismerete lehetővé tette az amerikai fél számára, hogy október 23-án a blokádot addig 800 mérföldben megállapított távolságát lecsökkentsék 500 mérföldre, amivel növelték a szovjet hajók számára rendelkezésre álló reagálási időt, illetve a szovjet vezetés – Hruscov pártfőtitkár – számára csökkentették az arcvesztés esélyét. A Scarborough-i bunkert még az első világháború előtt építették meg, mert onnan jól lehallgatható volt a német haditengerészet rádiózása, a második világháborúban pedig a német tengeralattjárók tevékenységének a figyelemmel kísérése volt a feladata. Jelenleg is működik.

A BRIT SZÁRAZFÖLDI ERŐK BOXER HARCJÁRMŰVEKET KAPNAK

A brit védelmi miniszter november elején bejelentette, hogy a szárazföldi erők számára több mint 500 Boxer típusú páncélozott harcjárművet szereznek be, és az ezzel kapcsolatos mintegy 2,8 milliárd font értékű szerződést már aláírták.¹³ „*A Fegyveres Erők férfi és női tagjai megérdemlik, hogy a munkájuk elvégzéséhez a legjobb felszereléssel rendelkezzenek. A Boxer jármű a hasonló rendeltetésűek közül az egyik legjobb, és bízom abban, hogy 2023-tól megérkeznek a csapatokhoz*” – mondta Ben Wallace. A Boxer harcjárművek egy része a felállítandó csapásmérő (Strike) dandárok állományába kerül. Ezek a dandárokat azzal a céllal alakulnak majd meg, hogy viszonylag nagy távolságban és változatos terepen rövid időn belül bevetethetők legyenek. A Boxer tervezésénél a modulrendszerű felépítést tűzték ki célul, hogy a jármű gyorsan átalakítható legyen a harctéren szükséges különböző feladatok végrehajtására. Kezdetben a szárazföldi csapatok csapatszállító, egészségügyi mentő és parancsnoki, illetve hadfelszerelés szállítására kialakított változatokat fognak kapni. Nagy-Britannia 2018-ban jelentette be, hogy ismételten csatkozik a Közös Fegyverzet-együttműködési Szervezet (OCCAR¹⁴) Boxer-programjához, melynek keretében a harcjárművet tervezték, fejlesztették és tesztelték – brit közreműködéssel. A védelmi miniszter hangsúlyozta, hogy a szerződés aláírására azért került sor még az előválasztás előtt, mert jó az elért ár-érték arány. Elképzelhető ugyanakkor, hogy az új kormány majd más álláspontot fog képviselni a szerződéssel kapcsolatban.

¹² Dominic Nicholls: GCHQ's secret hilltop site in Scarborough revealed as having pivotal role in Cuban missile crisis. The Telegraph, 21. 10. 2019. <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/10/21/gchqs-secret-hilltop-site-scarborough-revealed-having-pivotal/> (Letöltés időpontja: 2019. 10. 28.)

¹³ George Allison: £2.8bn Boxer armoured vehicle contract signed for British Army. UK Defence Journal, 05. 11. 2019. <https://ukdefencejournal.org.uk/2-8bn-boxer-armoured-vehicle-contract-signed-for-british-army/> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

¹⁴ Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement – Organisation for Joint Armament Co-operation.

NORVÉGIA ÚJ KIHELYEZETT MEGFIGYELŐPONTJA OROSZORSZÁG ÉSZAKI-SARKVIDÉKI TEVÉKENYSÉGÉT KÖVETI FIGYELEMMEL

2019. október végén Szergej Lavrov orosz külügyminiszter kijelentette, hogy Moszkva a védelmi tervezésnél figyelembe fogja venni a NATO növekvő norvégiai jelenlétét.¹⁵ A norvégiai Vardø szigeten (az ország legkeletibb területén) nemrégiben kiépítettek egy megfigyelőposztot, amelyet az Amerikai Egyesült Államok katonai felderítőradarokkal szerelt fel. Feladata – az NPR hírportál cikke szerint,¹⁶ amely Lavrov nyilatkozata után jelent meg –, hogy „szemmel tartsa” az erősödő orosz tevékenységet az Északi-sarkvidéken, mivel Norvégia lobbizik az Amerikai Egyesült Államoknál és más NATO-szövetségeseknél megnövelt katonai jelenlétért és több hadgyakorlatért a térségben. Lavrov szerint Norvégia korszerűsíti az északi repülőtereit és kikötőit, hogy fogadni tudják a NATO-tagállamok repülőgépeit, illetve az amerikai atommeghajtású tengeralattjárókat. Oroszország csak annyi erőfeszítést fog tenni a védelmi tervezés során, hogy éppen elegendő legyen a növekvő fenyegetés semlegesítésére. Norvégia a közelmúltban döntött arról is, hogy mielőbb szeretné elérni a védelmi költségvetés NATO által kívánatosnak tartott szintjét (ami a GDP 2%-a). Az ország októberben csatlakozott a NATO európai rakétavédelmi rendszeréhez.

TERVEZIK AZ ÚJ OROSZ NEHÉZ SZÁLLÍTÓ-REPÜLŐGÉPET

2019. november 5-én az orosz Központi Aero- és Hidrodinamikai Intézet (CAGI¹⁷) bemutatta az új orosz nehéz szállító-repülőgép, a Szlon (elefánt) makettjét, amelyet a szélcsatornában végzendő aerodinamikai kísérletekhez fognak használni.¹⁸ A makett hossza 1,63 m, szélessége 1,75 m, magassága 0,5 m, tömege 120 kg. Az anyaga nagyrészt alumíniumötvözet, de a szélcsatornában nagyobb terhelést viselő részek acélból készültek. A Szlont az eddig légi úton mozgatottnál nagyobb méretű és tömegű (180 000 kg) terhek szállítására szánják, hatótávolsága 7000 km körül várható, utazósebessége 850 km/h lesz. Meghajtását majd 4 db, jelenleg fejlesztés alatt lévő PD–35 típusú kétáramú gázturbinás sugárhajtómű biztosítja, és üzemeltetéséhez 3 km hosszú fel- és leszállómezőre lesz szükség. A Szlon fogja felváltani az An–124 Ruszlan típust, amelynek maximális hasznos terhelése 120 000 kg.

OROSZORSZÁG HOZZÁJUTOTT EGY TITKOS IZRAELI LÉGVÉDELMI RAKÉTAHOZ

Az orosz in24.org híroldal a Sina kínai hírügynökségre hivatkozva november elején bejelentette, hogy Oroszország hozzájutott egy izraeli légvédelmi rakétához, amely Szíria területén

¹⁵ Oleg Burunov: Norway's New Remote Observation Post Aims to „Keep an Eye” on Russia's Activities in Arctic – Report. Sputnik International, 04. 11. 2019. <https://sputniknews.com/military/201911041077222209-norway-observation-post-russia-arctic-region/> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

¹⁶ Jackie Northam: In A Remote Arctic Outpost, Norway Keeps Watch On Russia's Military Buildup. NPR, 03. 11. 2019. <https://www.npr.org/2019/11/03/775155057/in-a-remote-arctic-outpost-norway-keeps-watch-on-russias-military-buildup?t=1574445341316> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 22.)

¹⁷ Centralnij Aerogidrodinamiceszkij Insztitut.

¹⁸ Раскрыты подробности создания тяжелого транспортного самолета „Слон”. Репортёр, 05. 11. 2019. https://topcor.ru/11791-raskryty-podrobnosti-sozdaniya-tjazhelogo-transportnogo-samoleta-slon.html?utm_source=warfiles.ru (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

lezuhant, de viszonylag jó állapotban van.¹⁹ A rakéta a rövid hatótávolságú ballisztikus rakéták és a hangsebesség alatti támadó robotrepülőgépek ellen kiépített, Dávid Parittyája elnevezésű közepes hatótávolságú légvédelmi rendszer csapásmérő eleme. Az izraeliek két ilyen rakétát indítottak egy szíriai pilóta nélküli felderítő-repülőgép ellen. Az egyik eltalálta a célt, a másik ezt követően továbbrepült, majd lezuhant. A szíriai katonák elindultak a felkutatására, majd megtalálása után átadták azt az orosz félnek a Hmeimim légbázison, ahonnan Moszkvába szállították tanulmányozásra. A 2017-től hadra fogható Dávid Parittyája légvédelmi rendszer a Stunner típusú rakétával támadja a célt.²⁰ A rakéta kétfokozatú, aktív radarjával és más érzékelőivel folyamatosan követi a célt, amelyet ütközéssel tesz harcképtelenné.

OROSZ KÉMET LEPLEZTEK LE SZERBIÁBAN

A szerbiai B92 rádió internetes honlapja a BBC szerb nyelvű összeállítása alapján összefoglalta a szerb–orosz kapcsolatokat próbára tevő kémügyet.²¹ 2019. november 17-én felkerült a YouTube-ra egy közel háromperces videó,²² amelyen látszik, hogy – a megnevezett – Georgij Kleban alezredes, a belgrádi orosz nagykövetség diplomatája pénzt ad át egy – a videó felirata szerint – magas beosztású szerb személynek, akivel láthatóan jó viszonyban van. A felvétel nagy visszhangot váltott ki Szerbiában és külföldön is. November 21-én összeült a Nemzetbiztonsági Tanács, majd Alekszandar Vucsics szerb elnök információkat osztott meg az újságírókkal. A videófelvétel 2018 decemberében készült, és azon valóban a megnevezett orosz alezredes látható, aki a katonai attasé egyik helyettese volt (2019 júniusában hagyta el az országot),²³ a másik személy pedig egy szerb nyugállományú alezredes, Z. K. monogrammal. A felvételt nem szerb nemzetbiztonsági szolgálat készítette. A szerb titkosszolgálatok több alkalommal dokumentálták Kleban kapcsolattartását szerb katonákkal, 10 alkalommal rögzítették – fényképeken, hang- és videófelveleken – a találkozókat. Z. K. 2012 óta megfigyelés alatt áll, mert kapcsolatba került a horvát kémelhárító szolgálattal. Vucsics nem látja értelmét annak, hogy az oroszok kémkednek egy számukra baráti országban, és szerinte Putyin elnök nem is tudott Kleban tevékenységéről. A szerb elnök szerint Szerbia nem fogja megismételni 1948-at, amikor Tito szakított Sztálinnal és a Szovjetunióval, ugyanakkor Szerbia katonailag semleges marad, és nem fog csatlakozni a NATO-hoz.

¹⁹ Россия завладела секретной израильской противоракетой. 05. 11. 2019. 24 – Международные Новости. http://in24.org/world/37704?utm_source=warfiles.ru (Letöltés időpontja: 2019. 11. 05.)

²⁰ Army Technology: Stunner Missile Interceptor System. <https://www.army-technology.com/projects/stunner-terminal-missile-defence-interceptor-israel/> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 22.)

²¹ Afera „ruski špijun”: Iz koje kuhinje je potekla. B92, 22. 11. 2019. https://www.b92.net/bbc/index.php?yyyy=2019&mm=11&dd=22&nav_id=1621158 (Letöltés időpontja: 2019. 11. 23.)

²² Russian intelligence officer meeting Serbian spy – watch this. <https://youtu.be/yawNh1SwYts> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 23.)

²³ Recorded footage released by US service – after more than 50 attempts? B92, 21. 11. 2019. https://www.b92.net/eng/news/politics.php?yyyy=2019&mm=11&dd=21&nav_id=107542 (Letöltés időpontja: 2019. 11. 22.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Afera „ruski špijun”: Iz koje kuhinje je potekla. B92, 22. 11. 2019. https://www.b92.net/bbc/index.php?yyyy=2019&mm=11&dd=22&nav_id=1621158
- Allison, George: *£2.8bn Boxer armoured vehicle contract signed for British Army*. UK Defence Journal, 05. 11. 2019. <https://ukdefencejournal.org.uk/2-8bn-boxer-armoured-vehicle-contract-signed-for-british-army/>
- Army Technology: *Stunner Missile Interceptor System*. <https://www.army-technology.com/projects/stunner-terminal-missile-defence-interceptor-israel/>
- Burunov, Oleg: *Norway's New Remote Observation Post Aims to „Keep an Eye” on Russia's Activities in Arctic – Report*. Sputnik International, 04. 11. 2019. <https://sputniknews.com/military/201911041077222209-norway-observation-post-russia-arctic-region/>
- Metha, Aaron: *Does major joint military procurement really work in the Baltics?* Defense News, 27. 10. 2019. <https://www.defensenews.com/global/europe/2019/10/28/does-major-joint-military-procurement-really-work-in-the-baltics/>
- Nicholls, Dominic: *GCHQ's secret hilltop site in Scarborough revealed as having pivotal role in Cuban missile crisis*. The Telegraph, 21. 10. 2019. <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/10/21/gchqs-secret-hilltop-site-scarborough-revealed-having-pivotal/>
- Northam, Jackie: *In A Remote Arctic Outpost, Norway Keeps Watch On Russia's Military Buildup*. NPR, 03. 11. 2019. <https://www.npr.org/2019/11/03/775155057/in-a-remote-arctic-outpost-norway-keeps-watch-on-russias-military-buildup?t=1574445341316>
- Rakesh, Aishwarya: *Unconventional Military Hardware from Iran*. Defense World, 12. 10. 2019. https://www.defenseworld.net/feature/37/Unconventional_Military_Hardware_from_Iran#.XchoametqUk
- Recorded footage released by US service – after more than 50 attempts? B92, 21. 11. 2019. https://www.b92.net/eng/news/politics.php?yyyy=2019&mm=11&dd=21&nav_id=107542
- Russia to Export RD-180 Rocket Engines For USA's Atlas Rockets. Defense World, 25. 10. 2019. https://www.defenseworld.net/news/25721/Russia_to_Export_RD_180_Rocket_Engines_For_USA_s_Atlas_Rockets#.XbchaGetqUk
- Russian intelligence officer meeting Serbian spy – watch this. <https://youtu.be/yawNh1SWyts>
- Smilović, Ivana: *USA donates two Black Hawk helicopters to Croatia*. The Dubrovnik Times, 12. 10. 2018. <https://www.thedubrovniktimes.com/news/croatia/item/5437-usa-donates-two-black-hawk-helicopters-to-croatia>
- Space Launch Report: *Atlas 5 Data Sheet*. <https://www.spacelaunchreport.com/atlas5.html>
- Space Launch Report: *Atlas III Data Sheet*. <https://www.spacelaunchreport.com/atlas3.html>
- Tabak, Igor: *BREAKING NEWS – RH kupuje dodatne Black Hawk helikoptere!* Obrana i sigurnost, 31. 10. 2019. <https://obris.org/hrvatska/breaking-news-rh-kupuje-dodatne-black-hawk-helikoptere/>
- „The Defense Ministry's budget for 2020 should be the largest since Ukraine's independence” – Andriy Zagorodnyuk, 05. 11. 2019. <http://www.mil.gov.ua/en/news/2019/11/05/the-defense-ministrys-budget-for-2020-should-be-the-largest-since-ukraines-independence%E2%80%9D-andriy-zagorodnyuk/>
- Раскрыты подробности создания тяжелого транспортного самолета „Слон”. Репортёр, 05. 11. 2019. https://topcor.ru/11791-raskryty-podrobnosti-sozdaniya-tjazhelogo-transportnogo-samoleta-slon.html?utm_source=warfiles.ru
- Россия завладела секретной израильской противоракетой. 24 – Международные Новости, 05. 11. 2019. http://in24.org/world/37704?utm_source=warfiles.ru
- https://hu.coinmill.com/EUR_UAH.html
- https://hu.coinmill.com/HUF_UAH.html